

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

КОСТЮК Ольга Петрівна

УДК 378.015.31:7.012(043.5)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ЕСТЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Лубни – 2026

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Роботу виконано в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни), Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
КАРАМАН Олена Леонідівна,
ректор ДЗ „Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка”;

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЖЕЛАНОВА Вікторія В'ячеславівна,
Київський столичний університет імені
Бориса Грінченка, професор кафедри
освітології та психолого-педагогічних
наук;

доктор педагогічних наук, доцент
МОРОЗ-ОГІНСЬКА Майя
Олександрівна, Комунальний заклад
вищої освіти «Барський гуманітарно-
педагогічний коледж імені Михайла
Грушевського, декан гуманітарно-
педагогічного факультету;

доктор філософських наук, професор
ПОЛІЩУК Олена Петрівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, професор кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну.

Захист відбудеться 29 жовтня 2026 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за адресою: вул. Віктора Новікова, 2, конференц-зала, 2-й поверх, м. Лубни, Полтавська обл., 37500

З дисертацією та рефератом можна ознайомитися на сайті http://luguniv.edu.ua/?page_id=76 та в бібліотеці ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за адресою: вул. Віктора Новікова, 2, конференц-зала, 2-й поверх, м. Лубни, Полтавська обл., 37500.

Реферат розіслано 28 вересня 2026 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Мордовцева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток особистості в динамічному інформаційно-комунікативному середовищі актуалізує потребу в осмисленні фундаментального людського досвіду, що формується шляхом активного практичного пізнання, віддзеркалюючи у свідомості людини як об'єктивну дійсність, так і соціокультурну практику. Важливим компонентом свідомості людини виступає естетична свідомість – специфічна форма суспільної свідомості та духовний феномен, який репрезентує все багатство її ціннісного ставлення до навколишнього світу крізь призму прагнення до гармонії, краси та ідеалу.

Соціальна потреба в особистості зі сформованою естетичною свідомістю особливо гостро відчутна в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, коли спостерігаємо недостатнє усвідомлення загальнолюдських, культурно-естетичних і особистісних цінностей, що позначається на характері сприйняття особистістю і власного внутрішнього світу, так і навколишньої дійсності. У цьому контексті посилюється необхідність цілеспрямованого формування естетичної свідомості молодого покоління як важливої умови його духовного розвитку, гармонізації світосприйняття та здатності до осмислення, збереження й творення культурних і духовних смислів.

Сприятливим середовищем формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів є професійна підготовка у ЗВО, у процесі якої розвиваються їхня естетична культура, творче мислення та ціннісне ставлення до професії. Відповідні орієнтири закріплено в законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній рамці кваліфікацій (2011), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (2022) та Стандарті вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» (2018), що акцентують на всебічному розвитку особистості, її ціннісних орієнтаціях, культурі та загальних компетентностях.

Фундаментальною базою дослідження проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки стали праці вітчизняних і зарубіжних учених з різних галузей знань. Так, філософію освіти та загальні концепції її розвитку представлено в наукових доробках В. Андрущенка, І. Бега, І. Зязюна, В. Кременя, С. Кримського, В. Курила, В. Огнев'юка, О. Сухомлинської та ін. Філософські підходи до експлікації феномену естетичної свідомості закладено в класичній зарубіжній літературі (Т. Адорно, Г.-Г. Гадамера, Г. Гегеля, Е. Гуссерля, М. Дессуара, Дж. Дьюї, І. Канта, Ж.-П. Сартра та ін.) та сучасній вітчизняній джерельній базі (Т. Андрущенко, Н. Богданової, В. Бутенка, Л. Левчук, Ю. Легенького, В. Личковаха, О. Поліщук, І. Рижової, О. Солоділової, Г. Шевченко та ін.). Психологічні аспекти свідомості, естетичного сприйняття, переживання, емпатії, мислення, рефлексії висвітлено в дослідженнях Р. Арнгайма,

Д. Берлайна, Дж. Гібсона, В. Джеймса, С. Зекі, А. Маслоу, У. Найссера, Ж. Піаже, В. Рамачандрана, К. Роджерса, З. Фрейда, К. Юнга; Ю. Ватан, В. Демківа, Г. Костюка, Л. Лісунової, С. Максименка, І. Пасічника та ін.

Різні аспекти порушеної проблеми репрезентовано в наукових розвідках, у межах яких розкрито концептуальні засади професійної освіти, її зміст, закономірності та сучасні проблеми розвитку вищої школи (С. Вітвицька, Р. Горбатюк, Л. Данильчук, О. Караман, І. Мигович, Н. Мордовцева, Н. Ничкало, С. Омельченко, К. Осадча, А. Рижанова, Г. Терещук, Я. Юрків та ін.); обґрунтовано теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (О. Антонова, С. Бадер, Л. Бутенко, Н. Волкова, О. Дубасенюк, В. Желанова, М. Мороз-Огінська, Н. Ничкало, О. Потапчук, М. Починкова, П. Саух, С. Сисоєва, Л. Хоружа, В. Чайка, С. Шехавцова, О. Янкович та ін.); окреслено основи педагогічного прогнозування, моделювання та проєктування професійної підготовки (М. Анісімов, А. Євтодюк, Є. Лодатко, І. Осадчий та ін.); висвітлено питання модернізації сучасної дизайнерської освіти та професійної підготовки майбутніх дизайнерів, зокрема формування їхньої професійної компетентності й творчого потенціалу (Є. Антонович, Л. Бросенс, В. Косів, В. Косюк, Н. Котляревська, С. Лі, Т. Мала, Л. Оршанський, С. Прищенко, В. Прусак, Ю. Рева, Н. Удріс-Бородавко, О. Фурса, Г. Чемерис, О. Швець та ін.); розроблено теоретичні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів за окремими напрямками дизайну, зокрема графічного, дизайну одягу, книги, інтер'єру та ін. (Ю. Адоньєва, С. Алексєєва, Д. Борщ, Н. Дерев'яно, Н. Зимогляд, С. Зінченко, Т. Козак, Д. Корчевський, Г. Максименко, О. Пасько, І. Продан, В. Прусак, Л. Саприкіна, В. Томашевський, Д. Цзю, Я. Цзя, С. Чирчик, О. Швець та ін.); проаналізовано окремі аспекти професійного становлення фахівців з дизайну, розвитку їхньої творчості, візуально-образного мислення та проєктної діяльності (Т. Божко, Д. Бородаєв, О. Брянцев, С. Бурчак, Н. Величко, О. Віщенко, С. Геренко, О. Гетьман, О. Квітка, Дж. Кораццо, В. Криштопайтіс, А. Максимова, А. Мешко, Н. Сергєєва, М. Тимченко, В. Турчин, Л. Фернісс, О. Чуєва, О. Шпетний, О. Яремчук та ін.); досліджено роль мистецтва у професійно-особистісному становленні майбутніх фахівців та естетизації їхнього художнього досвіду у працях вітчизняних учених (Р. Бобренко, І. Зязюн, А. Карам, Н. Лупак, Л. Масол, Н. Мировпольська, В. Моляко, О. Отич, Г. Падалка, О. Парфьонова, О. Рудницька, А. Семенюк, Г. Шевченко та ін.).

Значущими для нашого дослідження є дисертаційні роботи, у яких розкрито різні аспекти підготовки майбутніх дизайнерів: формування метакогнітивних умінь у майбутніх дизайнерів (Ю. Адоньєва), методи активізації творчості дизайнера засобами комп'ютерних технологій (Т. Габрель), регулятивні чинники розвитку творчої активності майбутніх дизайнерів (В. Демків), педагогічні умови формування проєктно-образного

мислення майбутніх дизайнерів у закладі вищої освіти (Н. Дерев'янка), підготовка майбутніх дизайнерів у закладі вищої освіти до викладацької діяльності (С. Зінченко), методика навчання пошукового макетування майбутніх фахівців з дизайну (О. Пасько), організаційно-педагогічні засади підготовки дизайнерів у закладах вищої освіти України (В. Прусак), особливості формування проєктно-образного мислення дизайнера (В. Турчин), теорія і практика підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій (С. Борисова), розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців з графічного дизайну у професійній підготовці (Цзя Яочен), теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти (В. Томашевський).

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених різним аспектам професійної підготовки майбутніх дизайнерів, проблема формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки залишається недостатньо розробленою та потребує системного науково-теоретичного й методичного осмислення. Необхідність її розв'язання зумовлена низкою *суперечностей* між:

соціальним замовленням на розвинену естетично зорієнтовану особистість, яка прагне до духовно-творчого самовираження, гармонізації навколишнього простору та збереження культурної спадщини, та недостатньою актуалізацією загальнолюдських, культурно-естетичних і особистісних цінностей у сучасних умовах соціокультурних трансформацій суспільства, що часто супроводжуються прагматизацією буття, комерціалізацією культури та домінуванням масових інформаційних трендів;

об'єктивною необхідністю професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну із сформованою естетичною свідомістю та недостатньою розробленістю теоретичних і методичних засад цього процесу;

потребою системного формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів та фрагментарністю підходів до організації професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти.

Отже, актуальність, недостатня розробленість, необхідність вирішення суперечностей у межах проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки на науково-теоретичному й методичному рівнях зумовили вибір теми дослідження: **«Теоретико-методичні засади формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри дизайну і медіавиробництва ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» як складника комплексної наукової теми «Культурологічні та педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів» (державний реєстраційний номер 0117U005555). Тему затверджено на засіданні вченої

ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 3 від 28 жовтня 2022 р.).

Об'єкт дослідження – процес формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

Предмет дослідження – система формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На підставі аналізу філософської, психологічної та психолого-педагогічної літератури визначити сутність і зміст естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у контексті їхньої професійної підготовки.

2. Обґрунтувати теоретико-методологічні засади формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

3. Визначити компоненти естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, розробити її структурну модель.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів і здійснити її моделювання.

5. Визначити та охарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

6. Експериментально перевірити ефективність системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Концепція дослідження базується на системі трьох взаємопов'язаних концептів – методологічного, науково-теоретичного та технологічного.

Методологічний концепт ґрунтується на сучасній багаторівневій методології пізнання явищ, процесів, об'єктів навколишнього світу, зокрема системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий і технологічний рівні) з урахуванням комплексу наукових підходів, що їх репрезентують (антропологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, особистісно зорієнтований, середовищний, компетентнісний, діяльнісний, герменевтичний), та принципів: загальнонаукових (науковості, систематичності й поетапності, урахування вікових, психофізіологічних і особистісних особливостей, комплексності, гнучкості, суб'єктності) і специфічних (ціннісно-світоглядної інтеграції, естетичного самовираження, культурної детермінації естетичної свідомості, естетичної рефлексії, естетико-професійної активності).

Науково-теоретичний концепт є теоретичним конструктом дослідження і визначає *теоретичні засади* системи формування естетичної

свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки, представлені категоріально-понятійним апаратом.

Естетичну свідомість майбутнього дизайнера визначено як інтегративне, системно організоване особистісно-професійне утворення, що синтезує здатність до емоційно-чуттєвого, художньо-ціннісного пізнання дійсності в дизайнерській діяльності. Структуру естетичної свідомості майбутнього дизайнера представлено діалектичною єдністю ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного й рефлексивного компонентів, узаємодія яких забезпечує естетично зорієнтований професійний та особистісний розвиток фахівця.

Формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера визначено як цілеспрямований, цілісний і динамічний процес професійної підготовки фахівця в межах освітньої програми за спеціальністю В2 Дизайн галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, спрямований на розвиток естетично зорієнтованої особистості майбутнього фахівця, що реалізується через узгодження нормативного забезпечення, змісту освітніх програм в інтегрованому навчальному, науково-дослідному, творчому, міжнародному й соціально-гуманітарному освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки визначено як цілісну, упорядковану та взаємопов'язану сукупність ціле-результативного, теоретико-методологічного, суб'єкт-суб'єктного, середовищного, змістового й технологічного компонентів, що характеризується ціннісною зорієнтованістю, цілісністю, цілеспрямованістю, структурністю, ієрархічністю, динамічністю, відкритістю, надійністю, адаптованістю, концептуальністю, життєздатністю, синергетичністю, емерджентністю. До функцій досліджуваної системи віднесено аксіологічну, освітню, особистісно-розвивальну, соціокультурно-адаптивну, коригувальну та інтегрувальну.

Технологічний концепт є інструментально-процесуальним підґрунтям дослідження, що представлений *методичними засадами* системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки як комплексу технологій, форм, методів та етапів її реалізації.

Технології формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів розглянуто як способи організації цілеспрямованої суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу, що забезпечує розвиток її ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів. Провідними визначено особистісно зорієнтовані, евристичні, практико-орієнтовані, цифрові, імерсивні і колаборативні технології, дизайн-мислення та технології саморозвитку. Форми й методи їх реалізації дібрано відповідно до етапів досліджуваної системи: адаптивного, проєктно-творчого та професійно-світоглядної інтеграції.

Гіпотеза дослідження. Формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки набуде ефективності за умов його наукового обґрунтування й організації як цілісної системи у взаємозв'язку шести компонентів: *ціле-результативного*, що визначає мету (формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки), завдання та результат (сформованість естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на певному рівні та етапі професійної підготовки), які перебувають у діалектичному взаємозв'язку; *теоретико-методологічного*, який поєднує ідеї гуманістичної (особистісно зорієнтованої), культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької освітніх парадигм із сукупністю антропологічного, системного, синергетичного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, середовищного, компетентнісного, діяльнісного, рефлексивного й герменевтичного методологічних підходів та системою загальнонаукових і специфічних принципів; *суб'єкт-суб'єктного*, що охоплює учасників процесу формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів – здобувачів освіти, викладачів, стейкхолдерів, які взаємодіють на засадах партнерства й діалогічності; *середовищного*, який визначає сукупність умов внутрішнього і зовнішнього освітнього середовища та забезпечує ефективність формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; *змістового*, що репрезентує зміст формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в сукупності ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного складників; *технологічного*, який містить сукупність технологій, форм, методів, етапів реалізації змісту формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Методологічну основу дослідження становлять філософські, естетичні та психолого-педагогічні концепції людини як носія культурних і духовних цінностей та суб'єкта творчого перетворення дійсності; положення теорії пізнання про взаємозв'язок чуттєвого й раціонального відображення світу, єдність теорії та практики в художньо-проектній діяльності; ідеї гуманістичної (особистісно зорієнтованої), культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької освітніх парадигм; концептуальні положення антропологічного, системного, синергетичного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, середовищного, компетентнісного, діяльнісного, рефлексивного й герменевтичного підходів до формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Теоретичну основу дослідження становлять положення філософії освіти (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень); психологічні засади розвитку особистості (Г. Костюк, С. Максименко, А. Маслоу, К. Роджерс); концептуальні основи професійної освіти, її зміст, закономірності, сучасні проблеми розвитку вищої освіти (С. Вітвицька, Л. Данильчук, О. Караман, І. Мигович, Н. Мордовцева, Н. Ничкало, С. Омельченко, А. Рижанова,

Я. Юрків); теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (О. Антонова, С. Бадер, Л. Бутенко, Н. Волкова, О. Дубасенюк, В. Желанова, М. Починкова, С. Сисоєва, С. Шехавцова); концептуальні положення антропологічного (В. Браун, К. Дінельт, Г. Рот, Р. Суджай, К. Ушинський), системного (О. Дубасенюк, В. Кушнір, І. Малафійк, Ю. Сурмін, Ю. Шабанова), синергетичного (О. Вознюк, А. Євтодюк, В. Кремень, Г. Хакен), аксіологічного (О. Антонова, С. Бадер, І. Бех, В. Кремень, В. Огнев'юк, О. Сухомлинська, Н. Ткачова), особистісно зорієнтованого (І. Бех, В. Кремень, О. Пехота, С. Подмазін, О. Савченко), середовищного (М. Братко, Н. Гонтаровська), діяльнісного (М. Євтух, Н. Миرونчук, І. Осадченко, В. Сидоренко), компетентнісного (В. Аторіна, І. Єрмаков, А. Карам, О. Локшина, М. Мороз-Огінська, О. Пометун), герменевтичного (Г.-Г. Гадамер, А. Линенко, О. Олексюк, П. Рікер, В. Шлейєрмахер) методологічних підходів; провідні філософські, соціокультурні, психологічні та педагогічні концепції естетичної свідомості (Г.-Г. Гадамер, Г. Гегель, Е. Гуссерль, М. Дессуар, Дж. Дьйо, І. Кант, Ж.-П. Сартр та ін.); теорії критичної рефлексії та комунікативної дії (Т. Адорно, Ю. Габермас); соціологічні виміри культури (П. Бурдьє); положення сучасної вітчизняної естетичної думки (Л. Левчук, Ю. Легенький, О. Поліщук, І. Рижова, Г. Шевченко); психологічні концепції візуального сприйняття, психоаналізу та нейроестетики (Р. Арнгайм, С. Зекі, Л. Лісунова, В. Рамачандран, З. Фрейд, К. Юнг); педагогічні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів (Ю. Адоньєва, С. Алексєєва, Н. Дерев'янка, Т. Козак, Дж. Кораццо, Л. Оршанський, О. Пасько, В. Прусак, В. Томашевський, М. Макмагон, О. Фурса та ін.).

Для досягнення мети дослідження та вирішення окреслених завдань використано комплекс **методів**: *теоретичні* – міждисциплінарний аналіз наукової літератури (філософської, педагогічної, психологічної, мистецтвознавчої) з проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів для з'ясування ступеня її розробленості та уточнення поняттєво-категоріального апарату дослідження; аналіз, синтез, узагальнення та систематизація теоретичних положень для визначення методологічних засад і концептуальних положень дослідження; класифікація для структурування компонентів естетичної свідомості та чинників її формування; моделювання для розроблення структурно-функційної моделі системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; *емпіричні* – анкетування, тестування, бесіда, спостереження, експертне оцінювання для визначення рівнів сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів за визначеними критеріями на різних етапах дослідження; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний) для перевірки ефективності розробленої системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки;

методи математичної статистики – для кількісного опрацювання результатів експерименту та встановлення їх статистичної значущості.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу з упровадження системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки здійснено на базі закладів вищої освіти України: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Запорізький національний університет, Криворізький державний педагогічний університет, Черкаський державний технологічний університет, Національний університет «Львівська політехніка», Університет митної справи та фінансів.

У дослідженні взяли участь 422 здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 022 «Дизайн» (В2 «Дизайн») (2022–2026 навчальних років), з яких до експериментальної групи (ЕГ) увійшли 212 осіб, до контрольної групи (КГ) – 210 осіб.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

уперше науково обґрунтовано систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки як сукупність *ціле-результативного* (спрямованість на формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки), *теоретико-методологічного* (комплекс освітніх парадигм, методологічних підходів, принципів формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки), *суб'єкт-суб'єктного* (взаємодія учасників освітнього процесу – здобувачів освіти, викладачів, стейкхолдерів – на засадах партнерства й діалогічності), *середовищного* (вплив на ефективність формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів умов внутрішнього і зовнішнього освітнього середовища ЗВО), *змістового* (зміст формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в межах ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного складників), *технологічного* (сукупність технологій, форм, методів, етапів формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки) компонентів;

розроблено теоретико-методичні засади системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки, що включають сукупність освітніх парадигм (гуманістичної, культурологічної, компетентнісної, науково-мистецької), *методологічних підходів* (антропологічного, системного, синергетичного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, середовищного, компетентнісного, діяльнісного, рефлексивного, герменевтичного), *принципів* (загальнонаукових та специфічних – ціннісно-світоглядної інтеграції, естетичного самовираження, культурної детермінації естетичної свідомості, естетичної рефлексії, естетико-професійної активності), *ключових понять* (естетична свідомість, формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, система формування естетичної

свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки), *технологій* (особистісно зорієнтовані, евристичні, практико-орієнтовані, цифрові, імерсивні і колаборативні технології, дизайн-мислення та технології саморозвитку), *форм, методів, етапів* (адаптивний, проєктно-творчий, професійно-світоглядної інтеграції) цього процесу;

визначено критерії, показники та рівні сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки;

удосконалено навчально-методичне забезпечення формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки;

набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо сутності та змісту естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, особливостей її формування у процесі професійної підготовки та взаємозв'язку з їхнім професійним і особистісним становленням.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в готовності до використання в процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів розробленого й апробованого навчально-методичного забезпечення: діагностичного інструментарію (опитувальники «Ціннісно-світоглядні орієнтації майбутніх дизайнерів у сфері культури, мистецтва та дизайну», «Естетична чутливість», Aesthetic Awareness Tracker, комплексна методика діагностики розуміння естетичних категорій); лабораторного практикуму з дисциплін «Рисунок» і «Живопис» для першого курсу (додаток Б 5), практикуму герменевтичного спрямування для 2–3 курсів (додаток Б 10); тематичних модулів «Філософія дизайну та естетичної свідомості» (додаток Б 6), «Світоглядні парадигми та естетико-психологічний інструментарій дизайну» (додаток Б 7), «Основи 3D друку та моделювання» (додаток Б 8); інтерактивного комплексу практико-орієнтованих занять з кольорознавства (додаток Б 9); вибіркового освітніх компонентів «Естетика та семантика орнаменту», «Естетична свідомість. Дизайн реклами», «Основи естетики як методологія дизайну» (додаток Б 11); навчальних і навчально-методичних посібників «Основи естетики як методологія дизайну і образотворчого мистецтва», «Естетична свідомість. Дизайн реклами», «Естетика та семантика орнаменту».

Результати дослідження можуть бути **використані** у професійній підготовці майбутніх дизайнерів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю В2 «Дизайн» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» під час викладання обов'язкових і вибіркового освітніх компонентів, виконання курсових проєктів, проходження практик, підготовки кваліфікаційних робіт, організації неформальної освіти й академічної мобільності, координації науково-дослідної, творчої, міжнародної та соціально-гуманітарної діяльності, розроблення силабусів, робочих програм, методичних рекомендацій і цифрових освітніх ресурсів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (№ 1/516-1 від 02.06.2026), Запорізького національного університету (№ 01/01-23/415 від 12.03.2025), Криворізького державного педагогічного університету (№ 08-202/3 від 28.03.2025), Черкаського державного технологічного університету (№ 245/03-12/11.9 від 24.02.2026), Національного університету «Львівська політехніка» (№ 67-01-1234 від 21.05.2026), Університету митної справи та фінансів (№ 10-28/01/289 від 21.04.2026).

Особистий внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, полягає в теоретичному обґрунтуванні освітньо-методичних засад інтеграції естетичного знання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із дизайну, розкритті педагогічного потенціалу формування естетичної свідомості здобувачів вищої освіти засобами візуальної культури, а також розробці дидактичного інструментарію для вивчення семантики художнього орнаменту в системі сучасної мистецької освіти [4; 5; 6; 22; 23; 24].

У роботах, опублікованих у співавторстві, особисто здобувачу належать: у навчально-методичних посібниках [4, 5, 6] – обґрунтування філософсько-естетичних засад сучасного дизайну та мистецтва, розкритті структури і функцій естетичної свідомості; [22] – визначення ціле-результативного компоненту системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; [23] – обґрунтування філософсько-дизайнерських орієнтирів розвитку художньої освіти в постіндустріальну епоху, розкритті педагогічного потенціалу формування естетичної свідомості здобувачів вищої освіти засобами візуальної культури; [24] – у концептуалізації дизайн-мислення як інноваційного методу розвитку креативності студентів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертаційної роботи щодо формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів доповідалися й обговорювалися на науково-практичних заходах різних рівнів: *міжнародних* – VI Міжнародному конгресі «Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції» (Полтава, 2024), Міжнародному кросмистецькому конгресі «Полікультурна багатовимірність – шлях до діалогу та розвитку» (Полтава, 2024), міжнародних науково-практичних конференціях «Феномен культури постглобалізму» (Маріуполь, 2021), «International scientific conference «Interaction of culture, science and art in terms of moral development of modern European society» (Рига, Латвія, 2021), «Світові освітні тренди: створення творчого середовища STEAM-навчання» (Київ, 2021), «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір» (Запоріжжя, 2021, 2022, 2023, 2024, 2026), «Природничі науки: проєкти, дослідження, перспективи» (Старобільськ, 2021), «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (Запоріжжя,

2022, 2023, 2024, 2025), «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Полтава, 2024), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти» (Полтава, 2022, 2024), «Освіта сьогодення: життєтворчість як основа національного відродження та єдності» до 30-річчя заснування наукової школи педагогіки та психології життєтворчості особистості та 75-річчя з дня народження Івана Гнатовича Єрмакова та 100-річчя з дня народження Лідії Василівни Сохань (Запоріжжя, 2024), «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу» (Запоріжжя, 2023), «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Лубни, 2026), міжнародних стажуваннях «The use of digital technologies in higher education organised by Faculty of Education, University of Białystok» (Білосток, Республіка Польща, 2025), «Innovative methods of organizing the educational process in the field of culturology and art in Ukraine and EU countries» (Влоцлавек, Республіка Польща, 2021); *усеукраїнських* – науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України» (Кривий Ріг, 2023), «Національна модель українського дизайну. До 150-річчя з дня народження Василя Кричевського» (Київ, 2023), «Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти» (Полтава, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026), «Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності» (Полтава, 2023), «Дизайн після епохи постмодерну: ідеї, теорія» (Київ, 2021), «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (Полтава, 2024, 2025), «Мистецтво та освіта ХХІ століття: тенденції, проблеми, перспективи» (Полтава, 2024, 2025), «Людина у світі духовної культури: філософські, соціокультурні та мистецькі виміри» (Рівне, 2025), «Традиції та інновації у сучасному дизайні» (Івано-Франківськ, 2025, 2026); *регіональних* – науково-практичних конференціях і семінарах, присвячених проблемам мистецької освіти, дизайну та розвитку естетичної культури здобувачів вищої освіти, зокрема науково-практичному форумі «Психологія художньої діяльності: використання творчого потенціалу художників, дизайнерів, архітекторів у створенні художнього продукту у кризових умовах суспільства» (м. Полтава, 2026).

Окремі результати дослідження знайшли відображення у творчих і наукових працях, що підтверджено свідоцтвами про реєстрацію авторського права, а також засвідчено членством автора в СДУ: Свідоцтво про реєстрацію авторського права на складений твір «Колекція декоративних масок з постіжєрними елементами» № 113537 від 30 червня 2022 р., «Нейроестетичне сприйняття візуального в об'єктах дизайну» № 113538 від 30 червня 2022 р.; Спілка дизайнерів України № 2228 від 22 травня 2024 р.

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 88 опублікованих працях: 3 у розділах колективних монографій (1 у співавторстві); 3 у навчальних і навчально-методичних посібниках (3 у співавторстві); 16 статтях

у наукових фахових виданнях України (1 у співавторстві); 1 статті у виданні, включеному до Web of Science (у співавторстві); 3 статтях у виданнях, включених до Scopus (усі у співавторстві); 5 у працях інших зарубіжних видань (2 у співавторстві); 57 публікацій апробаційного характеру – статтях і тезах у збірниках матеріалів конференцій (26 у співавторстві). Загалом 51 працю опубліковано одноосібно, 37 – у співавторстві.

Кандидатську дисертацію на тему «Зачіска як культурно-антропологічний феномен у контекстах ініціації» за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури захищено в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди у 2019 році. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської роботи не використано.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (459 позицій, з них 171 – іноземною мовою) та додатків на 145 сторінках. Подана PDF-версія має 631 сторінки; основний текст містить 22 пронумерованих таблиць і 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету й завдання, сформульовано провідні концептуальні ідеї, гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість отриманих результатів, наведено відомості про впровадження й апробацію одержаних результатів, структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі – **«Формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів як наукова проблема»** – теоретично обґрунтовано досліджувану проблему як комплексний міждисциплінарний феномен; здійснено філософську рефлексію естетичної свідомості в контексті культурних форм мистецтва та дизайну; проаналізовано психологічні теорії естетичної свідомості й розкрито психолого-педагогічні аспекти її формування у майбутніх дизайнерів.

Філософський аналіз, здійснений з урахуванням класичних і сучасних філософсько-естетичних концепцій (І. Кант, Г.-Г. Гадамер, Б. Кроче, Р. Дж. Коллінгвуд, А. Данто, Дж. Дікі, Ж.-П. Сартр, Л. Левчук, Ю. Легенький, О. Поліщук, І. Рижова та ін.), засвідчив, що естетична свідомість є цілісним багатовимірним явищем, у якому взаємодіють онтологічний, гносеологічний і культурологічний виміри. Філософську рефлексію естетичної свідомості розглянуто як форму суб'єктної активності. Аналіз категорій краси, естетичного судження та творчої свободи (І. Кант, Р. Дж. Коллінгвуд, Б. Нанай, Ж.-П. Сартр, Ф. Шиллер) показав, що людина не пасивно фіксує властивості предмета, а

співвідносить чуттєве враження з уявою, попереднім досвідом, цінностями й метою діяльності. Тому естетичне сприйняття переходить у творчу інтерпретацію і перетворення дійсності.

Онтологічний вимір проблеми розкрито через поняття естетичного досвіду як способу буття людини у світі (М. Мерло-Понті, М. Гайдеггер, Дж. Дьюї), що поєднує чуттєве сприйняття, емоційне переживання, інтуїтивне та інтелектуальне осмислення. У гносеологічному аспекті зіставлено дискурсивне й образно-символічне пізнання (О. Баумгартен, І. Кант, Б. Кроче, Е. Кассіер, С. Лангер), що дало підстави визначити мистецтво і дизайн як особливі способи пізнання та смислотворення, у яких образ поєднує чуттєву конкретність і культурне значення.

Встановлено взаємозв'язок мистецтва та дизайну: мистецтво спрямовано на свободу образного самовираження, відкритість інтерпретації та здатність проблематизувати культурні смисли, а дизайн переводить ці смисли у проєктовану взаємодію людини з предметним і візуальним середовищем, де художня виразність співвідноситься з функцією, технологією та потребами користувача. Отже, відносна автономність мистецтва та дизайну не заперечує їхньої взаємодоповнюваності: мистецтво формує духовно-ціннісне ставлення до дійсності, а дизайн надає культурним смислам функціонально й комунікативно дієвої форми.

Дизайн схарактеризовано як проєктну культуротворчу практику (К. Кріппендорф, Т. Мітчелл, Н. Мірзоефф, Г. Саймон, Ю. Легенький, І. Рижова та ін.), яка передбачає перехід від наявного стану об'єкта до бажаного й охоплює не лише утилітарно-технічне вдосконалення. Дизайнер інтерпретує форму, матеріал, колір і символ у взаємодії авторського задуму, досвіду користувача та соціокультурного контексту. У дизайнерському рішенні поєднуються аксіологічний, антропологічний, естетичний, герменевтичний і прагматичний аспекти, а професійна естетична свідомість пов'язує ціннісне ставлення, знання, сприйняття, проєктну дію та рефлексію.

Проведений філософський аналіз став підставою для формулювання основоположних тверджень: суб'єктна активність актуалізує діяльнісний вимір естетичної свідомості; культурно засвоєні цінності формують її ціннісно-мотиваційну основу; образно-символічне пізнання окреслює когнітивний вимір; цілісність чуттєвого переживання відображає емоційно-перцептивний аспект; інтерпретація власного досвіду закладає рефлексивні засади. Загалом філософське осмислення феномену естетичної свідомості дозволило виявити взаємопов'язаність її основних вимірів.

Психологічний вимір дослідження охопив осмислення свідомості як фундаментального психічного феномена та естетичної свідомості як цілісної форми емоційно-чуттєвого, образного й ціннісного освоєння дійсності (Л. Бартесагі, Г. Костюк, Ф. Г. Маньяні, С. Максименко, О. Отич, Д. Саттін та

ін.). Проаналізовано психологічні механізми її формування, що ґрунтуються на взаємодії сприйняття, емоцій, мислення, уваги, пам'яті, уяви та рефлексії (Р. Арнґайм, С. Зекі, Л. Лісунова, А. Маслоу, В. Рамачандран, К. Юнг та ін.). Естетичну свідомість визначено як цілісне психічне утворення, що інтегрує естетичний досвід, ціннісне ставлення, сприйняття, інтерпретацію та творчу активність особистості. Механізм естетичного сприйняття розкрито через узаємодію сенсорного оброблення інформації з пам'яттю, культурним досвідом і професійними знаннями; емоційний відгук і когнітивне оцінювання забезпечують перехід від враження до судження та проєктного рішення (А. Берґсон, Б. Нанай та ін.). Для дизайнера визначальним є цілісне сприйняття кольору, форми, їхніх узаємозв'язків і здатності спрямовувати увагу користувача.

Концепції нейроестетики (С. Зекі, В. Рамачандран та ін.) дали змогу розкрити біопсихологічне підґрунтя естетичної реакції як трансформації сприйняття кольору, форми й руху в естетичне переживання у взаємодії з емоціями та соціокультурними смислами. Дослідження когнітивно-рефлексивних процесів (В. Джеймс, Т. Нельсон, Ж. Піаже, Дж. Флейвелл; О. Поліщук, С. Максименко та ін.) засвідчило роль уваги, пам'яті, уяви, інтуїції, мислення, рефлексії та емоційної регуляції у професійно-творчій діяльності. Перцептивний, емоційно-нейропсихологічний і когнітивно-рефлексивний аналіз дозволив визначити естетичну свідомість майбутніх дизайнерів як цілісну систему, що забезпечує структурування, осмислення та діяльнісну спрямованість візуальної інформації.

Узагальнення класичних і сучасних психолого-педагогічних концепцій особистісного розвитку та професійної підготовки майбутніх дизайнерів (Г. Костюк, С. Максименко, А. Маслоу, Н. Дерев'яноко, Л. Оршанський, О. Пасько, В. Прусак, К. Роджерс, О. Фурса та ін.) дало змогу розглядати особистість майбутнього дизайнера як цілісну динамічну систему взаємопов'язаних підструктур: біологічно зумовленої, форм відображення, досвіду і спрямованості. Визначено провідну роль емоційно-чуттєвого сприйняття, творчого й системного мислення, образної та емоційної пам'яті, ціннісних орієнтацій і мотивації у професійній діяльності майбутнього дизайнера.

Результати першого розділу стали теоретичним підґрунтям для подальшого визначення компонентної структури естетичної свідомості майбутнього дизайнера відповідно до логіки професійної підготовки.

У другому розділі – **«Теоретико-методологічні засади формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки»** – обґрунтовано методологічні засади досліджуваного процесу; визначено сутність і структуру естетичної свідомості майбутніх дизайнерів; схарактеризовано її формування як наскрізного процесу професійної підготовки.

Визначено методологічні засади дослідження, що ґрунтуються на інтеграції гуманістичної (особистісно зорієнтованої), культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької освітніх парадигм, розвиток яких у вітчизняному освітньому дискурсі пов'язано з ідеями людиноцентризму, культуротворення та самореалізації особистості (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк, С. Сисоєва та ін.); забезпечують визнання самоцінності особистості майбутнього дизайнера, трактування дизайну як культурної практики, орієнтацію підготовки на фахову діяльність, єдність наукового пізнання з художньо-творчим процесом; визначають методологічну поліпарадигмальність дослідження.

Схарактеризовано чотири взаємопов'язані рівні методології дослідження проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. На *філософському рівні* застосовано антропологічний підхід (формування естетичної свідомості зі світоглядною орієнтацією та цілісністю особистості); на *загальнонауковому* – системний і синергетичний підходи (розуміння цього процесу як відкритої, динамічної та самоорганізованої системи); на *конкретно-науковому* – аксіологічний, особистісно зорієнтований, середовищний, компетентнісний і діяльнісний підходи (визначення ціннісних, особистісних, контекстуальних, результативних та практико-творчих механізмів професійної підготовки); на *технологічному* – герменевтичний підхід (інтерпретація дизайнерських об'єктів як текстів культури, розвиток рефлексії та смислотворення). Їх узаємодія поєднує світоглядну рефлексію, системність і самоорганізацію процесу, ціннісні та особистісні механізми професійної підготовки з інтерпретаційною діяльністю майбутнього дизайнера.

Поняття «естетична свідомість» розглянуто з позиції різних галузей знань, зокрема філософії, педагогіки, психології та предметних методик зарубіжних (Т. Адорно, Р. Арнхейм, Г.-Г. Гадамер, Ю. Габермас, Г. Гегель, Е. Гуссерль, М. Дессуар, Дж. Дьюї, І. Кант та ін.) та вітчизняних (Т. Андрущенко, В. Бутенко, Л. Газнюк та ін.) учених.

Дефініцію «естетична свідомість» визначено як цілісний, системно організований складник особистості, інтегративну здатність людини поєднувати емоційно-чуттєве й художньо-ціннісне пізнання дійсності (естетичне) з процесами рефлексії, осмислення та творчого самовираження (свідомість), що виявляється у здатності до ціннісного сприйняття, оцінювання і творчого перетворення дійсності за законами гармонії, краси й самовираження.

На основі аналізу та узагальнення наукових праць вітчизняних учених (Т. Андрущенко, О. Антонова, Л. Анучина, Н. Богданова, В. Бутенко, Л. Левчук, О. Солоділова, В. Томашевський, А. Федь та ін.) базове поняття дослідження – *естетична свідомість майбутнього дизайнера* – визначено як *інтегративне, системно організоване особистісно-професійне утворення, що синтезує здатність до емоційно-*

чуттєвого, художньо-ціннісного пізнання дійсності в дизайнерській діяльності.

Структуру естетичної свідомості майбутнього дизайнера представлено єдністю ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів, взаємодія яких забезпечує професійний і особистісний розвиток фахівця. *Ціннісно-мотиваційний компонент* охоплює естетичні потреби, мотиви, цінності, ідеали та професійно-етичні орієнтири; *когнітивний* – знання, аналіз культурного й користувацького контексту, обґрунтування проєктних рішень; *емоційно-перцептивний* – естетичну чутливість, емоційний відгук, емпатію та художньо-образне сприймання; *діяльнісний* – творчу проєктну діяльність з урахуванням ергономіки, функціональності, доступності й потреб користувача; *рефлексивний* – самооцінювання, етичний контроль, відповідальність і корекцію професійної діяльності.

Формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів представлено як наскрізний складник цілеспрямованого процесу професійної підготовки на основі її співвідношення з професіоналізмом, формуванням і розвитком особистості.

Проаналізовано нормативно-правове й освітньо-програмне забезпечення професійної підготовки майбутніх дизайнерів через призму компетентностей, програмних результатів навчання, умов їх реалізації.

Формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера визначено як *цілеспрямований, цілісний і динамічний процес професійної підготовки фахівця в межах освітньої програми за спеціальністю В2 Дизайн галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, спрямований на розвиток естетично зорієнтованої особистості майбутнього фахівця, що реалізується через узгодження нормативного забезпечення та змісту освітніх програм в інтегрованому навчальному, науково-дослідному, творчому, міжнародному й соціально-гуманітарному освітньому середовищі закладу вищої освіти.*

Результати другого розділу стали методологічним і змістовим підґрунтям для обґрунтування педагогічної системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

У третьому розділі – **«Наукове обґрунтування системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки»** – сформульовано концептуальні положення щодо обґрунтування та моделювання системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; наведено теоретичне обґрунтування педагогічної системи, зорієнтованої на забезпечення формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; здійснено моделювання системи, що відображає структурно-функційні зв'язки, динаміку й особливості

реалізації означеного процесу в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Концептуальні положення моделювання системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів ґрунтуються на інтеграції філософських, психологічних і педагогічних підходів та передбачають системний розвиток її ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного й рефлексивного вимірів. Поліпарадигмальність дослідження забезпечується синтезом гуманістичної, культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької парадигм. Методологічне підґрунтя поєднує рівні наукового знання та систему принципів, реалізованих у структурно-функційній моделі, що охоплює ціле-результативний, теоретико-методологічний, суб'єкт-суб'єктний, середовищний, змістовий і технологічний компоненти.

Теоретичне обґрунтування педагогічної системи, спрямованої на формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, здійснено через аналіз змісту та сутності базових понять, що заклали методологічне підґрунтя для її моделювання та практичної реалізації. Спираючись на положення загальної теорії систем (Л. фон Берталанфі, Б. Банаті, Фр. Емері; О. Івахненко, В. Кошманенко та ін.), застосовано системний підхід як провідний методологічний спосіб установлення меж, внутрішніх компонентів, а також прямих і зворотних зв'язків досліджуваної структури. У цьому контексті обґрунтовано категорію «педагогічна система», визначені її провідні ознаки (властивості), компонентний склад та ключові функції, які відображають специфіку професійної підготовки фахівців (С. Вітвицька, С. Гончаренко, Н. Сидорчук, С. Сисоєва та ін.). Проаналізовано прикладні авторські педагогічні системи, зокрема вчених ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», що дало змогу зіставити різні варіанти компонентної структури та врахувати їх у побудові системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки (С. Бадер, Л. Бутенко, О. Караман, М. Починкова, С. Шехавцова, Я. Юрків та ін.).

Систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки визначено як цілісну, упорядковану та взаємопов'язану сукупність ціле-результативного, теоретико-методологічного, суб'єкт-суб'єктного, середовищного, змістового й технологічного компонентів, що характеризується ціннісною зорієнтованістю, цілісністю, цілеспрямованістю, структурністю, ієрархічністю, динамічністю, відкритістю, надійністю, адаптованістю, концептуальністю, життєздатністю, синергетичністю, емерджентністю. Ціле-результативний компонент охоплює мету, завдання та результат – сформованість естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на відповідному рівні й етапі професійної підготовки; теоретико-

методологічний – інтегрує гуманістичну, культурологічну, компетентнісну та науково-мистецьку освітні парадигми, відповідні методологічні підходи й принципи; суб'єкт-суб'єктний – охоплює здобувачів освіти, викладачів і стейкхолдерів, узаємодія яких ґрунтується на партнерстві та діалогічності; середовищний – поєднує внутрішнє освітнє середовище ЗВО із зовнішнім соціокультурним і професійним контекстом; змістовий – охоплює ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-перцептивний, діяльнісний і рефлексивний складники естетичної свідомості; технологічний компонент представлено сукупністю технологій, форм, методів та етапів реалізації визначеного змісту.

До функцій досліджуваної системи віднесено аксіологічну, освітню, особистісно-розвивальну, соціокультурно-адаптивну, коригувальну та інтегровальну.

Структурно-функційну модель системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів представлено на *рисунку 1*.

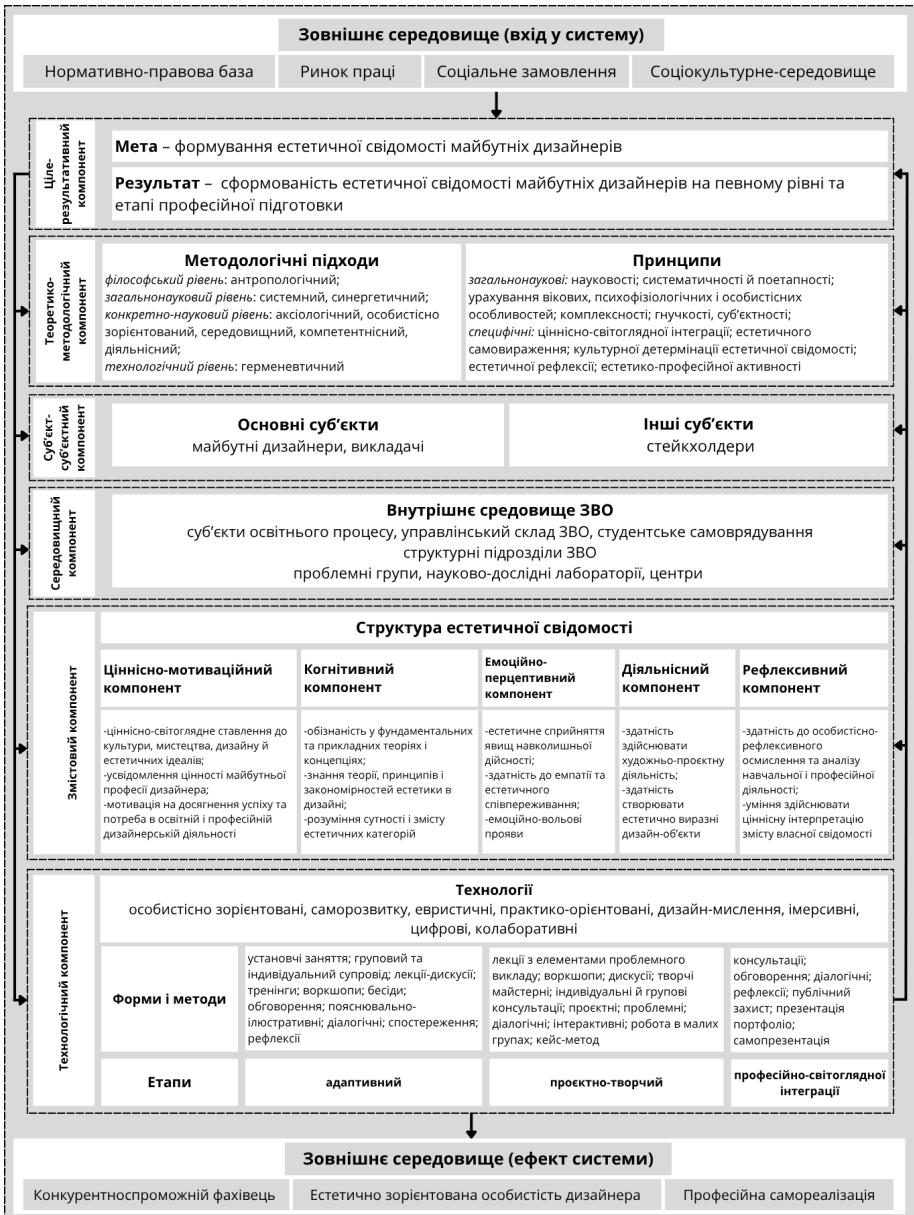

Рис. 1. Структурно-функційна модель системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки

У четвертому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з упровадження системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки» – висвітлено хід та результати дослідно-експериментальної роботи на різних етапах: констатувальному, метою якого стало визначення вихідних рівнів сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на основі визначених критеріїв, показників та рівнів; формувальному, що мав на меті висвітлення процесу впровадження розробленої системи; контрольному, що передбачав експериментальну перевірку ефективності системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

Дослідно-експериментальна робота тривала протягом 2022–2026 навчальних років на базі шести закладів вищої освіти й охопила 422 здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво»: експериментальну групу становили 212 осіб, контрольну – 210. Бази добиралися за репрезентативністю освітніх програм, однорідністю контингенту, належним матеріально-технічним забезпеченням і географічною варіативністю, що дало змогу врахувати різні соціокультурні умови професійної підготовки.

Для визначення рівнів сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів обґрунтовано критерії та показники. *Ціннісно-мотиваційний* критерій відображає професійні й естетичні цінності та мотивацію до діяльності; *когнітивний* – систему знань з естетики, мистецтва й дизайну; *емоційно-перцептивний* – здатність до естетичного сприйняття й переживання; *діяльнісний* – готовність застосовувати знання та естетичні принципи у створенні дизайн-об'єктів; *рефлексивний* – здатність оцінювати й коригувати власну діяльність задля професійного та особистісного самовдосконалення.

На основі визначених критеріїв та показників нами було схарактеризовано відповідні рівні сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів – *високий, середній і низький*, які диференційовані за обсягом знань, стійкістю, усвідомленістю, самостійністю та здатністю інтегрувати показники у професійній діяльності. Високий рівень означає системне й внутрішньо прийняте ціннісне ставлення, аргументоване знання, тонке естетичне розрізнення, самостійне створення цілісного дизайн-продукту та глибоку рефлексію; середній – частковість і ситуативність цих проявів; низький – їх фрагментарність, зовнішню зумовленість або відсутність.

Діагностичний інструментарій сформовано відповідно до критеріїв і показників сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. За ціннісно-мотиваційним критерієм застосовано опитувальники ціннісно-світоглядних орієнтацій (на основі *Values Survey Module* Г. Хофстеде), діагностичну бесіду з елементами методики «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча, методики діагностики мотивації до успіху Т. Елерса та «Шкалу мотивації

досягнення» А. Мехрабіана. Когнітивний критерій досліджено за допомогою міжпредметного тесту, інтерв'ю, тестування знань з естетики, аналізу мистецьких і дизайнерських творів та комплексної методики розуміння естетичних категорій. За емоційно-перцептивним критерієм використано спостереження, опитувальник «Естетична чутливість» (на основі моделі *Big Five*), «Шкалу емоційного відгуку» А. Мехрабіана і Н. Епштейна, методики діагностики емоційного інтелекту Н. Холла та самооцінки емоційного стану А. Уессмана і Р. Рікса. Діяльнісний критерій оцінено за допомогою анкет самооцінки проєктної діяльності (за О. Шпетним), художньо-естетичної компетентності (за М. Покропивним) та експертного оцінювання художньо-проєктної діяльності й естетичної виразності дизайн-об'єктів. За рефлексивним критерієм застосовано комплексні методики діагностики рефлексивної здатності та ціннісно-рефлексивного аналізу дизайн-портфоліо.

За результатами *констатувального етапу* експерименту встановлено, що переважна кількість здобувачів спеціальності 022 Дизайн засвідчили низький та середній рівень сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. Зокрема, в узагальненому розподілі експериментальної групи низький рівень становив 43,5 %, середній – 42,6 %, високий – 13,9 %; у контрольній – відповідно 45,5 %, 43,8 % і 10,7 %. Фрагментарність знань, ситуативна мотивація, недостатня перцептивна чутливість, труднощі в естетичному обґрунтуванні проєктів і рефлексії підтвердили необхідність цілеспрямованого впровадження системи.

Формувальний етап організовано як послідовне впровадження системи відповідно до логіки формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. На *адаптивному етапі* здобувачі входили в освітнє середовище, співвідносили місію професії з культурними й естетичними цінностями, опановували базові поняття та набували первинного досвіду естетичного сприйняття й самооцінювання. Пріоритет ціннісно-мотиваційного компонента створював внутрішню підставу для подальшого розвитку знань, чутливості, дії та рефлексії. На *проєктно-творчому* етапі теоретичні знання поглиблювалися в активній художньо-проєктній, дослідницькій і творчій роботі. Аналіз культурних і візуальних зразків переходив у постановку проблеми, генерування концепцій, експеримент з формою, кольором і матеріалом, прототипування, взаємооцінювання та корекцію; міжнародна й соціально-гуманітарна діяльність розширювала контекст і відповідальність дизайнерського рішення. У такий спосіб усі компоненти розвивалися у спільному циклі «сприйняття – осмислення – проєктування – оцінювання». На *етапі професійно-світоглядної інтеграції* накопичені результати систематизувалися у цілісну авторську позицію. Концептуалізація кваліфікаційної роботи, «естетичний паспорт» проєкту, багатошарова рефлексія, структурована самокритика та презентація портфоліо спонукали

співвіднести задум, культурний смисл, форму, функцію, потреби користувача й професійні критерії. Провідний рефлексивний компонент інтегрував цінності, знання, переживання та практичний досвід у здатність до самостійної професійної самореалізації.

Методичний інструментарій використано відповідно до визначених етапів професійної підготовки майбутніх дизайнерів та завдань, що реалізуються на кожному з них. На *адаптивному етапі* для розв'язання завдання адаптації майбутніх дизайнерів до освітнього процесу впроваджувалася адаптаційно-інтеграційна програма супроводу майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки; для організації навчальної діяльності – наскрізний практичний блок до ОК «Історія мистецтв», інтерактивний комплекс практико-орієнтованих занять на засадах наочної герменевтики в межах ОК «Основи композиції та кольорознавство» (блок «Композиція»), а також лабораторний практикум з навчальних дисциплін «Рисунок» та «Живопис» (1 курс). На *проектно-творчому етапі* для організації навчальної діяльності застосовувалися тематичний модуль «Філософія дизайну та естетичної свідомості» в межах ОК «Філософія»; інтегрований тематичний модуль «Світоглядні парадигми та естетико-психологічний інструментарій дизайну» в межах ОК «Теорія дизайну»; тематичний модуль «Основи 3D-друку та моделювання» у межах ОК «Основи формоутворення та макетування»; інтерактивний комплекс практико-орієнтованих занять на засадах сенсорно-перцептивного та емоційно-асоціативного підходів у межах ОК «Основи композиції та кольорознавство» (блок «Кольорознавство»), а також лабораторний практикум герменевтичного спрямування з навчальних дисциплін «Рисунок» та «Живопис» (2–3 курси). На *етапі професійно-світоглядної інтеграції* для концептуалізації та обґрунтування результатів кваліфікаційної роботи застосовувалися методика дизайн-мислення (design thinking) щодо обґрунтування авторської концепції кваліфікаційної роботи, методики асоціативно-концептуального пошуку, «Конвергентна інтеграція дизайн-проекту» як методичні комплекси формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера та «Pitch-гайд випускника: як перетворити доповідь на захоплюючу історію» як інтегрований рефлексивно-презентаційний інструмент; для презентації професійного портфоліо – «Рефлексивно-орієнтована траєкторія професійної самореалізації майбутнього дизайнера».

На *контрольному етапі* експерименту здійснено контрольну діагностику рівнів сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів із застосуванням діагностичного інструментарію, використаного на констатувальному етапі, що забезпечило коректність порівняння отриманих результатів та об'єктивність оцінки ефективності розробленої й упровадженої системи. Контрольний етап здійснено наприкінці навчання серед здобувачів четвертого курсу спеціальності 022 Дизайн набору 2022 року.

Результати контрольної діагностики показали, що в експериментальній групі частка здобувачів з низьким рівнем за всіма критеріями зменшилася з 43,5 % до 34,0 %, із середнім – зросла з 42,6 % до 46,1 %, з високим – також зросла з 13,9 % до 19,9 %. У контрольній групі відповідні зміни були менш вираженими: низький рівень зменшився з 45,5 % до 39,8 %, середній – зріс з 43,8 % до 47,2 %, високий – з 10,7 % до 13,0 %. Помірну позитивну динаміку в контрольній групі пов'язуємо з позитивним впливом традиційної системи підготовки, тоді як інтенсивні зміни в експериментальній групі – з цілеспрямованим упровадженням експериментальної системи в професійну підготовку.

За ціннісно-мотиваційним критерієм в експериментальній групі низький рівень зменшився на -9,5 %, а високий зріс на +6,0 %; за когнітивним – відповідно на -20,4 % і +16,2 %; за емоційно-перцептивним – на -20,6 % і +16,6 %; за діяльнісним – на -22,7 % і +17,5 %; за рефлексивним – на -24,3 % і +18,7 %. Найбільші зрушення у діяльнісному й рефлексивному вимірах узгоджуються з логікою формувального етапу, де знання та переживання систематично переводилися у проєктну дію, оцінювання й корекцію.

За допомогою методу математичної статистики критерію χ^2 Пірсона було встановлено, що зміни, зафіксовані в експериментальній групі після проведення формувального експерименту, є статистично значущими та перевищують відповідні зміни в контрольній групі за всіма критеріями і показниками. Це підтвердило ефективність обґрунтованої, розробленої й експериментально перевіреної системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки та доцільність її впровадження в освітній процес інших закладів вищої освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено наукове обґрунтування проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

1. Філософська рефлексія в контексті культурних форм мистецтва та дизайну дозволила визначити естетичну свідомість майбутнього дизайнера як здатність ціннісно переживати, образно пізнавати, інтерпретувати та проєктно перетворювати дійсність. Встановлено, що мистецтво забезпечує простір вільного смислотворення й накопичення естетичного досвіду; дизайн спрямовує цей досвід на створення функціонально, культурно й етично вмотивованого середовища.

2. На основі аналізу психологічних теорій обґрунтовано інтегративний характер естетичної свідомості як особливого психічного утворення, що виявляється у формі суб'єктивного переживання, інтенційності сприйняття та цілеспрямованої активності, забезпечуючи ціннісне освоєння та інтерпретацію

дійсності. Розкриття психологічних і нейропсихологічних механізмів цього феномену дозволило встановити, що естетична свідомість формується в системній взаємодії сенсорних, емоційних та когнітивних процесів (зокрема, механізмів обробки інформації «знизу-вгору» і «згори-вниз», мислення, пам'яті, уваги та уваги), а також метакогнітивних та інтуїтивних компонентів, поєднання яких безпосередньо забезпечує глибину естетичного переживання особистості та високу ефективність її подальшої творчої діяльності.

3. Узагальнення класичних і сучасних психолого-педагогічних концепцій стало підставою для обґрунтування структури особистості майбутнього дизайнера як цілісної, динамічної системи взаємопов'язаних підструктур (біологічно обумовленої, форм відображення, досвіду та спрямованості), що визначають її індивідуальну своєрідність і здатність до свідомої адаптації, саморегуляції та саморозвитку. Установлено, що формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера відбувається під впливом чинників цілеспрямованого навчання і виховання, де ключову роль відіграють емоційно-чуттєве сприйняття, творче й системне мислення, образна та емоційна пам'ять, а також стійка професійна мотивація й ціннісні орієнтації студентів.

4. Визначено теоретико-методологічні засади формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, що ґрунтуються на інтеграції гуманістичної (особистісно зорієнтованої), культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької освітніх парадигм та зумовлюють методологічну поліпарадигмальність дослідження.

Охарактеризовано чотири рівні методології дослідження проблеми формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий і технологічний. На філософському рівні розглянуто антропологічний підхід, що пов'язує формування естетичної свідомості зі світоглядною орієнтацією та цілісністю особистості; на загальнонауковому – системний і синергетичний підходи, які забезпечують розуміння цього процесу як відкритої, динамічної та самоорганізованої системи; на конкретно-науковому рівні – аксіологічний, особистісно зорієнтований, середовищний, компетентнісний та діяльнісний підходи, що визначають ціннісні, особистісні, контекстуальні, результативні та практико-творчі механізми професійної підготовки; на технологічному рівні – герменевтичний підхід, який забезпечує інтерпретацію дизайнерських об'єктів як текстів культури, розвиток рефлексії та смислотворення.

5. З'ясовано сутність і структуру естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, обґрунтовано її структурну модель, компоненти якої перебувають у системній взаємодії та забезпечують цілісність і динамічний розвиток естетичної свідомості в процесі професійної підготовки майбутнього дизайнера.

Ключове поняття дослідження – «естетична свідомість майбутніх дизайнерів» – визначено як інтегративне, системно організоване особистісно-професійне утворення, що синтезує здатність до емоційно-чуттєвого, художньо-ціннісного пізнання дійсності в дизайнерській діяльності. Структуру естетичної свідомості майбутнього дизайнера представлено діалектичною єдністю ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного й рефлексивного компонентів, узасвідія яких забезпечує естетично зорієнтований професійний та особистісний розвиток фахівця.

6. Формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера представлено як цілеспрямований, цілісний і динамічний процес професійної підготовки фахівця в межах освітньої програми за спеціальністю В2 Дизайн галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, спрямований на розвиток естетично зорієнтованої особистості майбутнього фахівця, що реалізується через узгодження нормативного забезпечення та змісту освітніх програм в інтегрованому навчальному, науково-дослідному, творчому, міжнародному й соціально-гуманітарному освітньому середовищі закладу вищої освіти.

7. Науково обґрунтовано та змодельовано систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки, розроблено її теоретико-методичні засади, що ґрунтуються на сучасній багаторівневій методології пізнання явищ, процесів, об'єктів навколишнього світу, зокрема, системі формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий і технологічний рівні), комплексі наукових підходів, що їх репрезентують антропологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, особистісно зорієнтований, середовищний, компетентнісний, діяльнісний, герменевтичний, та принципів: загальнонаукових (науковості, систематичності й поетапності, урахування вікових, психофізіологічних і особистісних особливостей, комплексності, гнучкості, суб'єктності) і специфічних (ціннісно-світоглядної інтеграції, естетичного самовираження, культурної детермінації естетичної свідомості, естетичної рефлексії, естетико-професійної активності); понятійно-категоріальному апараті дослідження (естетична свідомість, формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера, система формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера).

Систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки визначено як цілісну, упорядковану та взаємопов'язану сукупність ціле-результативного, теоретико-методологічного, суб'єкт-суб'єктного, середовищного, змістового й технологічного компонентів, що характеризується ціннісною зорієнтованістю, цілісністю, цілеспрямованістю, структурністю,

ієрархічністю, динамічністю, відкритістю, надійністю, адаптованістю, концептуальністю, життєздатністю, синергетичністю, емерджентністю. До функцій досліджуваної системи віднесено аксіологічну, освітню, особистісно-розвивальну, соціокультурно-адаптивну, коригувальну та інтегровальну.

8. Охарактеризовано компоненти системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, що забезпечують її цілісність і функціональну узгодженість. Встановлено, що ціле-результативний компонент визначає мету та очікуваний результат функціонування системи; теоретико-методологічний – її наукове підґрунтя; суб'єкт-суб'єктний – організацію взаємодії учасників освітнього процесу; змістовий – зміст формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у сукупності компонентів; технологічний – технології, форми, методи, етапи реалізації змісту; середовищний – умови її функціонування в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Доведено, що взаємодія зазначених компонентів утворює цілісну динамічну систему, спрямовану на ефективне формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

9. Представлено результати дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

На констатувальному етапі визначено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-перцептивний, діяльнісний, рефлексивний), їх показники та рівні сформованості, а також апробовано комплекс діагностичних методик (опитувальники ціннісних орієнтацій, мотивації, естетичної чутливості, емоційного інтелекту; тести міжпредметних знань; методики аналізу мистецьких і дизайнерських творів; спостереження, бесіди, експертне оцінювання тощо). Результати первинної діагностики засвідчили переважно низький і середній рівні сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, що підтвердило необхідність упровадження відповідної системи.

На формувальному етапі обґрунтовано та впроваджено систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки, що реалізовувалася впродовж *адаптивного, проєктно-творчого та професійно-світоглядного* етапів. Відповідно до завдань кожного етапу застосовано особистісно зорієнтовані, евристичні, практико-орієнтовані, цифрові, імерсивні і колаборативні технології, дизайн-мислення та технології саморозвитку. Їх реалізовано через лекції-дискусії, тренінги, воркшопи, творчі майстерні, консультації, проєктну й групову роботу, кейс-метод, рефлексивні практики, презентацію портфоліо та публічний захист. Поетапна реалізація системи забезпечила послідовне формування компонентів естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

На контрольному етапі встановлено позитивну динаміку рівнів сформованості естетичної свідомості майбутніх дизайнерів в експериментальній групі та статистично незначну динаміку в контрольній групі за всіма критеріями і показниками. Так, за ціннісно-мотиваційним критерієм в експериментальній групі відбулося зниження низького рівня сформованості естетичної свідомості на $-9,5\%$ (у контрольній – на $-5,7\%$), зростання високого – на $+6,0\%$ (у контрольній – на $+2,3\%$). За когнітивним критерієм зафіксовано зниження низького рівня на $-20,4\%$ (у контрольній – на $-9,6\%$), зростання високого рівня – на $+16,2\%$ (у контрольній – на $+5,1\%$). За емоційно-перцептивним критерієм отримано зниження низького рівня на $-20,6\%$ (у контрольній – на $-10,4\%$), зростання високого рівня на $+16,6\%$ (у контрольній – на $+6,4\%$). За діяльнісним критерієм виявлено зниження низького рівня на $-22,7\%$ (у контрольній – на $-12,8\%$), зростання високого рівня на $+17,5\%$ (у контрольній – на $+7,1\%$). За рефлексивним критерієм зафіксовано зниження низького рівня на $-24,3\%$ (у контрольній – на $-14,7\%$), зростання високого рівня на $+18,7\%$ (у контрольній – на $+8,4\%$). Загалом наведена вище динаміка результатів експерименту засвідчила більшу інтенсивність зростання рівнів сформованості естетичної свідомості в експериментальній групі порівняно з контрольною, де процес професійної підготовки відбувався в традиційному форматі.

Отримані результати підтверджують ефективність обґрунтованої, розробленої й експериментально перевіреної системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки та доцільність її упровадження в освітній процес інших закладів вищої освіти. Результати дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми. Подальшого вдосконалення потребують освітні програми професійної підготовки майбутніх дизайнерів з урахуванням оновлених стандартів вищої освіти (бакалаврський рівень, галузь знань «В Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальність В2 «Дизайн»), умов цифровізації освітнього процесу, сучасних тенденцій розвитку дизайн-індустрії, пропозицій стейкхолдерів, а також досягнень вітчизняної й зарубіжної науки та особливостей регіонального й міжнародного контексту. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є удосконалення й розроблення змісту, технологій, форм і методів професійної підготовки, спрямованих на розвиток цілісної особистості майбутнього дизайнера.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, у яких опубліковано основні результати дисертації:

Монографії, розділ монографії:

1. Костюк О. П. Естетичне сприйняття візуального мистецтва і дизайну. *Культурологічні та педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів* : монографія / наук. ред. О. П. Костюк ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», Навч.-наук. ін-т культури і мистецтв. Полтава : Видавничий відділ ПУЕТ, 2022. С. 50–75. URL: <https://surl.li/nmydzv>

2. Костюк О. П. Проблемне поле естетичної свідомості майбутніх дизайнерів: естетичне сприйняття, естетична компетентність, синергетичний підхід, принципи полікультурності. *Філософські, культурологічні та педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів* : монографія / наук. ред. О. П. Костюк ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 35–62. URL: <https://surl.li/ugnwvd>

3. Костюк О. П., Дяченко Н. В. Дизайн-проектування об'єктів рекламної поліграфії в матеріалі при опануванні освітнього компоненту «Основи формоутворення та макетування». *Філософські, культурологічні та педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів* : монографія / наук. ред. О. П. Костюк ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 35–62. URL: <https://surl.li/ugnwvd>

Навчальні, навчально-методичні посібники:

4. Костюк О. П., Кардашов В. М. Естетична свідомість. Дизайн реклами : навч.-метод. посіб. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. 136 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10501>

5. Костюк О. П., Дяченко Н. В. Естетика та семантика орнаменту : навч.-метод. посіб. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. 140 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10514>

6. Кардашов В. М., Костюк О. П., Продан І. В. Основи естетики як методологія дизайну і образотворчого мистецтва : навч. посіб. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 126 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9899>

Статті у наукових фахових виданнях України:

7. Костюк О. П. Естетичне сприйняття в системі підготовки майбутніх дизайнерів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022, Вип. 89. С. 77–80. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.89.16>

8. Костюк О. П. Нейроестетичне сприйняття візуального в об'єктах дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вч. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 50. С. 110–114. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-16>
9. Костюк О. П. Психолого-педагогічні аспекти формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вч. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 57. Т. 1. С. 109–115. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-1-46>
10. Костюк О. П. Дизайн-мислення як інноваційний метод формування креативних навичок майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. «Гельветика», 2023. Серія 5. № 94. С. 81–85. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.94.16>
11. Kostiuk, O. Aesthetic perception of colour in the process of colour training of future designers. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2023. № 5 (359). С. 36–42. DOI [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5\(359\)-36-42](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5(359)-36-42)
12. Костюк О.П. Естетична компетентність майбутніх дизайнерів. *Інноваційна педагогіка*, 2023. Вип. 65. Том 2. С. 53–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.10>
13. Костюк О. П. Синергетичний підхід в системі формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вч. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 69. Том 2. С. 234–238. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-2-38>
14. Костюк О. П. Взаємозв'язок мистецтва і дизайну в контексті визначення ролі мистецьких знань у формуванні естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 95'2023 Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. С. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.12>
15. Kostiuk, O. Aesthetic perception of colour in training of design students. *The Modern Higher Education Review*, 2023. № 8. С.134–145. <https://doi.org/10.28925/2617-5266.2023.89>
16. Костюк О. П. Реалізація принципів полікультурності в процесі формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вч. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 70. Том 1. С. 345–351. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-53>

17. Костюк О.П. Естетична свідомість та емпатія в професійній підготовці майбутнього дизайнера. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2024. № 4 (363). С. 60–68. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2024-4\(363\)-60-68](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2024-4(363)-60-68)

18. Костюк О.П. Філософська рефлексія дизайнерського мистецтва в контексті розвитку естетичної свідомості. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вч. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 76. С. 203–208. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-32>

19. Костюк О.П. Обґрунтування системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 2025. № 3. С. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2025-3-243-251>

20. Костюк О.П. Суб'єкт-суб'єктний компонент системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2025. № 4. С. 87–93. DOI: <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2025-4-87-93>

21. Костюк О.П. Моделювання системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2025. № 102. С. 127–131. DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.102.22>

22. Караман О.Л., Костюк О.П. Ціле-результативний компонент системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. *Освіта та педагогічна наука*, 2025. № 3 (190). С. 60–69. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-60-69](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-60-69)

Статті в періодичних виданнях зарубіжних країн

та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

23. Kostiuk, O., Vaskevych, O., Zlenko, N., Savitska, O., Mykhailova, R., & Gorbatiuk, T. The Philosophy of Design in the Innovation Space of the Postmodern World: Consciousness of Cultural Practices. *Postmodern Openings*, 2022. 13 (1). 170–185. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/390> (Web of Science)

24. Varyantsia, L., Kostiuk, O., Prodan, I., Hetman, O., Krutko, O. Design Thinking as an Innovative Method of Formation of Creativity Skills in Students of Higher Education. *Journal of Curriculum and Teaching*, 2022. Vol. 11, No. 8. 303–310. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v11n8p303> (Scopus)

25. Kostiuk, O., Prodan, I., Krutko, O., Savitska, O., & Saibekov, M. Research on the use of interactive technologies in the process of teaching design and their role in the formation of aesthetic consciousness of future designers in

the process of professional training *Multidisciplinary Reviews*, 6, 2023. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2023spe019> (Scopus)

26. Kostiuk, O., Borysova, S., Bozhynskyi, N., Zinenko, T., & Borysov, H. Formation of the aesthetic consciousness of future graphic designers in the design of design objects by means of digital technologies. *Revista Práxis*, 2025. 1. 402–421. DOI: <https://doi.org/10.25112/rpr.v1.3795> (Scopus)

27. Kostiuk, O. Aestheticization of the educational environment for future designers in institutions of higher education. *Slovak international scientific journal*, 2023. №79. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10480887>

28. Kostiuk, O., Dihtiar, N., Hurzhii, I., Sobolevskyi, O., & Shpetnyi, O. Aestheticization of the educational environment as a factor in the formation of the aesthetic consciousness of future designers and artists in higher education institutions. *International Journal on Culture, History, and Religion*, 2025. 7 (Special Issue 2). URL: <https://surl.li/bomonk>

29. Костюк О. П. Проблеми проєктно-творчого мислення в дизайні. *Innovative methods of organizing the educational process in the field of culturology and art in Ukraine and EU countries* : Internship proceedings, 22 February – 2 April, 2021. Wloclawek, Republic of Poland : Baltija Publishing. Pp. 35–38. URL: <https://surl.li/grygfw>

30. Кардашов В. М., Костюк О. П., Косюк В. Р. Особливості проєктування монографії з художньо-творчого розвитку особистості. *International scientific conference «Interaction of culture, science and art in terms of moral development of modern European society»* : conference proceedings, December 28–29, 2021. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021. Pp. 62–166. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-41>

31. Костюк О. П. Актуальність STEAM у контексті дизайн-проєктів. // *Topical issues of the development of modern science. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference*. Publishing House “ACCENT”. Sofia, Bulgaria, 2020. Pp. 574–578. URL: <https://surl.li/khixny>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

32. Костюк О. П. Концепція STEAM як пріоритетний напрям у реалізації дизайнерських проєктів. *Новітні технології у сфері індустрії краси* : матеріали наук.-практ. семін., 9 груд. 2019 р. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 25–28.

33. Костюк О. Філософія мистецтва та дизайну: осмислення культурного простору та рефлексія. *Естетика і етика педагогічної дії*, 2024. (30), 54–63. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320915>

34. Костюк О. П. Концептуальне мистецтво у дизайні. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. Праць, 2021. Вип. 40. С. 15–21. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.40.2021.250318>

35. Костюк О. П. Проблеми філософії дизайну. *Актуальні проблеми у сфері дизайну* : матеріали наук.-практ. семін., 3 груд. 2020 р. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2020. С. 38–41.

36. Костюк О. П. Реалізація STEAM-технологій у практиці підготовки дизайнерів. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір* : зб. тез доп. II Міжн. наук.-практ. конфер., 13–14 трав. 2021 р. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії. Т. 2. С. 81–82.

37. Костюк О. П. Проблеми творчості у дизайні. *Дизайн після епохи постмодерну: ідеї, теорія* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 15–16 квіт. 2021 р. Київ : КНУКіМ, 2021. С. 37–41.

38. Костюк О. П. Тренди в Digital-дизайні. *Феномен культури постглобалізму* : зб. мат. II Міжнар. наук.-практ. конфер., 26 лист. 2021 р. Маріуполь : МДУ, 2021. С. 120–122.

39. Костюк О. П. Екологічний підхід до сприйняття за теорією Дж.Гібсона. *Природничі науки: проєкти, дослідження, перспективи* : зб. тез доп. II Міжн. наук.-практ. конфер., 21–22 груд. 2021 р. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. С. 41–42.

40. Костюк О. П. Арт-терапія як напрям підготовки дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2022 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. Том 1. С. 93–95.

41. Кардашов В. М., Костюк О. П. Естетика та дизайн обкладинки наукового видання. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти* : зб. мат. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (27 квітня 2022 р., м. Полтава). Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2022. С. 43–47.

42. Костюк О. П. Історико-теоретичні аспекти теорії кольорів. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти* : мат. I всеукр. міждисциплінар. наук.-практ. конф. (27–28 квітня 2022 р., м. Полтава) Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2022. С. 24–28.

43. Костюк О. П. Ейдентичне у відображенні митця. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір* : зб. тез доп. III Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 12–13 травня 2022 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2022. С. 478–479.

44. Костюк О. П. Проблема естетичного сприйняття майбутніх дизайнерів. *Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України* / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кривий Ріг, 27 квітня 2023 р. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. С. 45–47.

45. Костюк О. П. Емоційні аспекти естетичної свідомості. *«Національна модель українського дизайну. До 150-річчя з дня народження Василя Кричевського»*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 20-21 квітня 2023 року. / МОН України, Київ. нац. ун-т к-ри і мист; редкол.: Удріс-Бородавко Н., Болтенков А., Київ: КНУКіМ, 2023. С. 122–125.

46. Костюк О. П. Алгоритмізація творчості. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти* : зб. мат. VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 26 квітня 2023 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упоряд., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2023. С. 70–77.

47. Дем'ян І., Шулер С., Костюк О. Креативне навчання як метод самореалізації здобувача в сучасній мистецькій освіті. *Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності* : збірник доповідей, тез і повідомлень Всеукраїнської науково-практичної конференції з 13 квітня 2023 р. Полтава: Навчально-науковий інститут культури і мистецтв. Видавничий відділ ПУЕТ, 2023. С. 171–174.

48. Костюк О. П. Передумови формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір* : зб. тез доп. IV Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 13–14 квітня 2023 р.) Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 641–642.

49. Костюк О. П. Дослідження взаємозв'язку між мистецтвом і дизайном: роль мистецьких знань у формуванні естетичної свідомості професійних дизайнерів. *Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 26–27 жовтня 2023 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 90–92.

50. Костюк О. П. Естетизація освітнього середовища як передумова формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2023 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. Том 2. С. 14–16.

51. Костюк О. П. Художньо-естетична інтерпретація як засіб формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 14 березня 2024 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2024. С. 18–21.

52. Костюк О. П. Цифрове мистецтво в практиках естетичного осмислення майбутнього дизайнера. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : зб. наук.

праць за матер. III міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава, 22–23 лютого 2024 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Полтава : в-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2024. Том I. С. 185–188.

53. Костюк О. П. Естетична свідомість та емпатія: шляхи перетину в діяльності дизайнера. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти* : збірник тез доповідей II міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25–27 квітня 2024 року). Полтава : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2024. С. 12–15.

54. Копотілов М. В., Костюк О. П. Художні та графічні методи у створенні мотиваційних плакатів. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 14 березня 2024 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2024. С. 14–18.

55. Костюк О. П. Асоціативний образ у мотиваційному плакаті як інструмент естетичної діяльності майбутнього дизайнера. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 18–19 квітня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. С. 112–113.

56. Денисенко П. О., Костюк О. П. Діджиталізація мистецтва. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 14 березня 2024 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2024. С. 139–142.

57. Костюк О. Чи можна вважати генеративне мистецтво мистецтвом: мистецько-педагогічний контекст. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти*: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (31 травня 2024 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 51–55.

58. Азарاپіна С., Костюк О. Інтерактивна інфографіка в предметному дизайні. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (12 грудня 2024 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Том 1. С. 10–14. DOI : 10.5281/zenodo.14576809

59. Копотілов М., Костюк О. Національне й інтернаціональне в практиці графічного дизайну: порівняльний аналіз творчого потенціалу. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (12 грудня 2024 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Том 2. С. 34–37. DOI : 10.5281/zenodo.14577358

60. Костюк О. Реалізація теорій сприйняття у професійній підготовці дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (12 грудня 2024 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Том 2. С. 45–48. DOI : 10.5281/zenodo.14577376

61. Лепіна В., Костюк О. Екологічність в поліграфії та пакуванні. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (12 грудня 2024 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Том 2. С. 73–76. DOI : 10.5281/zenodo.14577442

62. Костюк О. П. Генерація як ідея дизайну. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І.В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С.149–153.

63. Костюк О. П., Мороз О. В. Книжкова ілюстрація як вид графіки. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 36–38.

64. Костюк О. Естетичне середовище як умова професійного становлення майбутніх дизайнерів. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти*: матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (15–16 травня 2025 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025. С. 80–84.

65. Костюк О. П., Лепіна В. Ю. FIGMA як багатофункціональний інструмент для проектування у дизайні. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 62–70.

66. Костюк О. П., Азарاپіна С. В. Організація консалтингової діяльності у сфері дизайну на прикладі бренду "МОСНА MOOD". *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 166–170.

67. Костюк О. П., Вернигора Д. Я. Візуальне мистецтво в сучасному культурному просторі. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 190–198.

68. Костюк О. П., Рудь А. О. Штучний інтелект у сфері стилю: моніторинг програм створення зачісок для майбутнього дизайнера. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 89–96.

69. Костюк О. П., Булатецька А. М. Українські митці у міжнародному мистецькому просторі. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 105–109.

70. Костюк О. П., Черних Є. В. Сучасні виклики українського декоративного мистецтва. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 125–132.

71. Костюк О. П., Кайнова А. О. Стилiзацiя мистецтва за допомогою III як iнструмент дiяльностi дизайнера. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 10 квітня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 153–157.

72. Костюк О. Візуальні тексти доби симулякрів і проблеми їх тлумачення в контексті герменевтичних стратегій. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології* : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, (12 грудня 2025 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2025. Том 2. С. 75–78. DOI : 10.5281/zenodo.17933363

73. Костюк О. П. Застосування імерсивних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів. *Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи*: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30 жовтня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. Н. М. Дігтяр. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 111–115.

74. Костюк О. П., Васюха Л. І. Творчі пошуки та індивідуальність (на прикладі художників Рівненщини). *Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи*: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30 жовтня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. Н. М. Дігтяр. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 115–121.

75. Костюк О. П., Вернигора Д. Я. Трансформація візуального мистецтва в цифрову епоху. *Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи*: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30 жовтня 2025

р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. Н. М. Дігтяр. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 122–127.

76. Костюк О. П., Лукашевська Г. Л. Міжнародна інтеграція українського мистецтва. *Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи*: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30 жовтня 2025 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. Н. М. Дігтяр. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 127–132.

77. Костюк О. П., Васюха Л. І. Між пам'яттю і технологією: візуальна реконструкція біографії в сучасному книжковому дизайні. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. X Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 26–32.

78. Костюк О. П., Лукашевська Г. Л., Продан І. В. Актуальні підходи до ілюстрування дитячих освітніх видань. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. X Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 49–52.

79. Костюк О. П., Сидоренко В. В. Розробка фірмового стилю особистого бренду відеоблогера. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. X Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 86–88.

80. Костюк О. П. Актуальність формування естетичної свідомості майбутнього дизайнера в генеративному дизайні. *Традиції та інновації у сучасному дизайні*: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 квіт. 2025 р.) / упор.: Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2025. С. 41–43.

81. Костюк О. П., Пилипенко В. С. Сучасне образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво України: тенденції розвитку та освітні виміри. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. X Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 135–138.

82. Костюк О. П., Зайцева О. О. Інтердисциплінарні тенденції у сучасному образотворчому та декоративно-ужитковому мистецтві. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. X Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса

Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 139–144.

83. Костюк О. П. Естетичні функції орнаменту в етнодизайні: від символізму до сучасної графічної інтерпретації. *Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції* : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. В. Гриньової; упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, Ю. А. Срібна та ін. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2026. С. 278–285. ISBN 978-617-97-11-9.

84. Костюк О. П., Лепіна В. Ю. Переосмислення мозаїчного оформлення автобусних зупинок. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. Х Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 149–153.

85. Костюк О. П., Кириленко В. О. Роль цифрових технологій у сучасній мистецькій освіті як чинник розвитку міжнародної діяльності. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. Х Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 березня 2026 р. / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; гол. ред. І. В. Продан; упор., ред. О. П. Костюк. Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2026. С. 26–32.

86. Костюк О. П. Багатомовність як чинник когнітивного та естетичного розвитку майбутніх дизайнерів. *Традиції та інновації у сучасному дизайні: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квіт. 2026 р.)* / упор.: Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2026. С. 85–87.

87. Костюк О. П., Божинський Н. І. Вплив вивчення давніх технологій творчості та технік відомих митців на формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу*. збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 15 травня 2026 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2026. С. 800–802.

88. Костюк О. П. Естетична свідомість майбутніх дизайнерів у добу імерсивних і генеративних технологій. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку*. : зб. наук. праць за матер. V міжнародної наук.-практ. конф. (Лубни, 28–29 травня 2026 року) / за ред. Я. І. Юрків, Н. О. Островської. Лубни : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2026. С. 97–101.

Костюк О. П. Теоретико-методичні засади формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Лубни, 2026.

У дисертації обґрунтовано теоретико-методичні засади формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. Естетичну свідомість майбутнього дизайнера визначено як інтегративне особистісно-професійне утворення, що поєднує здатність до емоційно-чуттєвого й художньо-ціннісного пізнання, осмислення, інтерпретації та творчого перетворення дійсності в дизайнерській діяльності. Розкрито взаємозв'язок мистецтва й дизайну як взаємодоповнювальних видів духовно-практичної діяльності. Структуру естетичної свідомості представлено єдністю ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Теоретико-методологічну основу дослідження становить інтеграція гуманістичної, культурологічної, компетентнісної та науково-мистецької освітніх парадигм. Методологію представлено на філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому й технологічному рівнях, що охоплюють антропологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, особистісно-зорієнтований, середовищний, компетентнісний, діяльнісний і герменевтичний підходи. Формування естетичної свідомості визначено як цілеспрямований і динамічний процес професійної підготовки, що інтегрує навчальну, науково-дослідну, творчу та соціокультурну діяльність здобувачів.

Обґрунтовано систему формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, що охоплює ціле-результативний, теоретико-методологічний, суб'єкт-суб'єктний, середовищний, змістовий і технологічний компоненти. Розроблена структурно-функціональна модель відображає вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, взаємодію здобувачів, викладачів і стейкхолдерів, зміст, технології та етапи реалізації системи. Її результатом є сформованість естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на відповідному рівні.

Систему реалізовано на адаптивному, проєктно-творчому етапах та етапі професійно-світоглядної інтеграції із застосуванням особистісно-зорієнтованих, евристичних, практико-орієнтованих, цифрових, імєрсивних і колаборативних технологій, дизайн-мислення та технологій саморозвитку. Розроблено адаптаційно-інтеграційну програму супроводу, навчальні модулі, практико-орієнтовані заняття, лабораторні практикуми, методики дизайн-мислення й асоціативно-концептуального пошуку, методичний комплекс «Конвергентна інтеграція дизайн-проєкту» та рефлексивно-презентаційний інструментарій.

Дослідно-експериментальна робота проведена у 2022–2026 роках у шести закладах вищої освіти за участю 422 здобувачів спеціальності 022 «Дизайн». Статистична перевірка за критерієм χ^2 Пірсона підтвердила значущість міжгрупових відмінностей і ефективність розробленої системи.

Ключові слова: естетична свідомість, майбутні дизайнери, професійна підготовка, заклад вищої освіти, естетична свідомість майбутніх дизайнерів, формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, система формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів.

Kostiuk O. P. Theoretical and Methodical Foundations of Forming the Aesthetic Consciousness of Future Designers in the Process of Professional Training. – Qualifying scientific work in manuscript form.

Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Lubny, 2026.

The dissertation substantiates the theoretical and methodical aspects of forming the aesthetic consciousness of future designers in the process of professional training. The aesthetic consciousness of a future designer is defined as an integrative personal and professional construct that combines the capacity for emotional-sensory and artistic-value cognition, comprehension, interpretation, and creative transformation of reality within design practice. The interrelationship between art and design as mutually complementary types of spiritual-practical activity is elucidated. The structure of aesthetic consciousness is presented as a unity of value-motivational, cognitive, emotional-perceptual, activity-based, and reflective components.

The theoretical and methodological basis of the research comprises an integration of humanistic, culturological, competence-based, and scientific-artistic educational paradigms. The methodology is presented at philosophical, general scientific, concrete scientific, and technological levels, encompassing anthropological, systemic, synergetic, axiological, person-oriented, environmental, competence-based, activity-based, and hermeneutic approaches. The formation of aesthetic consciousness is defined as a purposeful and dynamic process of professional training that integrates the educational, research, creative, and sociocultural activities of students.

A system for fostering the aesthetic consciousness of future designers has been substantiated, comprising goal-result, theoretical-methodological, subject-subject, environmental, content, and technological components. The developed structural-functional model reflects the influence of external and internal factors, the interaction among students, educators, and stakeholders, as well as the content, technologies, and implementation stages of the system. Its ultimate

outcome is the formation of the aesthetic consciousness of future designers at an appropriate level.

The system is implemented across adaptive, project-creative, and professional-worldview integration stages, utilizing learner-centered, heuristic, practice-oriented, digital, immersive, and collaborative technologies, alongside design thinking and self-development methods. Developed resources include an adaptation-integration support program, educational modules, practice-oriented classes, laboratory workshops, methodologies for design thinking and associative-conceptual inquiry, the «Convergent Integration of a Design Project» methodological package, and tools for reflection and presentation.

Experimental research was conducted between 2022 and 2026 across six higher education institutions, involving 422 students majoring in 022 «Design». Statistical verification using Pearson's test (χ^2) confirmed the significance of intergroup differences and the effectiveness of the developed system.

Keywords: aesthetic consciousness, future designers, professional training, higher education institution, aesthetic consciousness of future designers, formation of aesthetic consciousness of future designers, system for the formation of aesthetic consciousness of future designers.